

Wat is de mens?

Preek over Psalm 8:5

Te lezen: Psalm 8

Het grootste raadsel in het heelal is de mens.

Het universum zit vol geheimen: nieuwe sterren, zwarte gaten waarin hele sterren in het niet verdwijnen, geheimzinnige straling, misschien afkomstig uit de oertijd van het universum.

Wij zijn bezig om het heelal te ontraadselen. Middels telescopen en ruimtevaart.

Maar het grootste raadsel in het heelal zijn we zelf.

Om dat te ontdekken hoef je geen wetenschapper te zijn. Het overvalt je als gewoon mens, wanneer je doet wat de dichter van psalm 8 deed. Op een heldere nacht ging hij naar buiten, in de stilte en duisternis van het veld, en keek omhoog.

Wij moderne stadsmensen moeten daar meer voor ondernemen dan de dichter. Er is 's nachts zo veel vervuiling van de duisternis. Door stadsverlichting. Door de kascultuur. Maar misschien wordt het ze in de vakantie gegeven ergens te kamperen waar het 's nachts echt donker is. Ga dan uw tent uit en kijk omhoog.

Daar zit je onder een imposante sterrenhemel. En je voelt je zelf heel klein: wie ben ik?

Sterren die duizenden lichtjaren van elkaar afstaan. Je wordt zelf misschien 86 jaar. Minder dan een ééndagsvlieg! Een oogwenk in de eeuwigheid boven je. Wie ben ik? Als je een tijdje omhoog kijkt, zie je hoe de maan een baan trekt. Alles boven je beweegt. Langzaam - voor je ogen - maar zeker.

Vooral zeker. Alles boven je heeft zijn eigen banen, zijn eigen ritme. Een eeuwige orde van beweging. Precies te berekenen. Je kunt vandaag precies berekenen hoe laat de zon op 21 november 2098 opkomt. Vier jaar geleden was er in West-Europa midden overdag een complete zonsverduistering. Weet u het nog? Allemaal met een eclipsbrilletje op? En tegelijk werd er gezegd wanneer we die kans weer zouden krijgen. Het is allemaal precies te berekenen.

Kom daar in de mensenwereld eens om! Er is onder de hemel niets zo onberekenbaar als de mens.

Een man en een vrouw beloven elkaar eeuwig trouw. En na tien jaar gaan ze uit elkaar.

Kinderen gaan eigen wegen. En ouders zeggen: Daarin zijn we ze niet voorgegaan.

Hoe zorgvuldig je kinderen ook opvoedt: je kunt hun levensgang niet plannen.

Economische crisis. Je krijgt ontslag. Daar zit met je vrouw aan tafel. Je kijkt elkaar aan. Wie had dit ooit gedacht, vijf jaar geleden, toen je aan de veel belovende nieuwe baan begon?

Als je omhoog kijkt naar de eeuwige orde van de sterrenhemel, en daarna kijkt naar je eigen levensloop, dan overvalt het je:

Wie ben ik? Wie zijn wij mensen? Een onberekenbaar, riskant incident in de kosmos.

De dichter van psalm 8 komt in vers 5 tot een vraag, een verzuchting die we allemaal herkennen;

‘Wat is de mens....?’

Een vreemde eend in de bijt van de eeuwige orde? Buitenbeentjes in Gods Schepping?

Een riskant avontuur, een uit de hand gelopen hobby van God?

In de Schepping zei God tenslotte bij zichzelf ‘Laat ons mensen maken, naar ons beeld en onze gelijkenis’. Ps. 8:6 refereert daaraan: ‘Gij - God - hebt hem - de mens - bijna goddelijk gemaakt’.

De mens verschijnt hier als het uiterste experiment van God met zijn eigen goddelijke mogelijkheden.

De mens: product van Gods creativiteit, maar zelf ook creatief. Adembenemend!

De mens: God heeft hem gewild. Maar hij heeft zelf ook een wil. Als dat maar goed gaat!

De mens: product van Gods macht, maar heeft zelf ook macht. Zoals we lezen in ps. 8:7 : ‘Gij doet hem heersen over de werken uwer handen, alles hebt Gij onder zijn voeten gelegd’. En wat heeft de mens met die macht gedaan? Vaak verschrikkelijke dingen die God nooit gewild heeft.

Wat is de mens?

Een mislukt experiment van God met zijn eigen creativiteit en wil en macht? Een uit de hand gelopen hobby van God?

Als je als mens op aarde omhoog kijkt, naar de sterrenhemel, kun je het de dichter van psalm 8 nazeggen: ‘Heer, onze Heer, hoe heerlijk is uw naam....’.

Als je daarna omlaag kijkt, naar je eigen leven durft kijken, stokken die woorden in je mond: ‘Heer, onze Heer, hoe heerlijk....nou ja....is uw naam op de ganse aarde....sorry, hier en daar, misschien’.

De mens: een raadsel in het heelal, een vraag: Wat is de mens?

Wat in psalm 8 opvalt, is dat de vraag een vraag blijft.

In vers 5 vraagt de dichter: ‘Wat is de mens....?’ En dan volgt daarna nergens een zakelijk, helder antwoord. In psalm 8 blijft de mens een vraag, het raadsel van Gods scheppingswerk.

Wat is de mens? Wat hij is, is niet afleidbaar uit de sterrenwereld.

Onze kleinheid rolt niet logischerwijs uit de grootsheid van het universum. Die grootsheid maakt ons kleine, kortstondig leven, met onze buitensporige ambities en pretenties tot een dramatisch, tragikomisch raadsel.

De grilligheid en onberekenbaarheid van ons leven valt niet af te leiden uit de orde van de sterrenhemel. Horoscopen zijn leugens. De loop van ons leven is niet af te

leiden uit de loop van de sterren. Dat is een leugen over het eigensoortige van het menselijk leven. In grote tegenstelling tot de sterren is de mens een vrij en verantwoordelijk schepsel.

Ps. 8:4 : ‘Wat is de mens....?’ Het blijft een vraag. Alles wat er in deze psalm daarna over de mens gezegd wordt, blijft vragen oproepen. Als de dichter is uitgesproken, uitgezongen, kun je alleen maar reageren met een hernieuwd: ‘Wat is de mens....?’ Vraag en antwoord lijken op een slang die zich in zijn eigen staart bijt.

Ps. 8:4 : ‘Wat is de mens....?’ Het blijft een vraag. Leest u maar verder mee:

‘Wat is de mens, dat U hem gedenkt,
en het mensenkind, dat U naar hem omziet?’

Wat is de mens? Het geheim van uw bestaan ligt hierin, dat God u gedenkt, dat Hij naar u omziet. Weten we het dan?

Is dan het raadsel opgelost?

Of is het nog veel groter geworden?

Nog groter als wanneer je naar de sterrenhemel kijkt?

Wie ben ik, dat U mij gedenkt?

U zit hier misschien met grote vragen over uzelf.

Er zijn in uw leven dingen gebeurd, die u nooit gewild hebt. U vraagt zich af waaraan u het te danken hebt. Of u weet wel dat u het bij uzelf moet zoeken. Maar dat maakt het nog erger. U hebt uw zelfrespect er bij verloren.

Wie ben ik eigenlijk? Waarom ben ik er? Waarom zijn vanmorgen mijn ogen weer open? Waarom zit ik hier in Scutos?

Wie ben ik? Dat is een terechte vraag. Daar komt geen simpel antwoord op. De psalmdichter helpt u die vraag completer te stellen:

‘Wie ben ik dat U mij gedenkt?’

Gedenken is een vorm van denken die het heden verbindt met het verleden.

Gedenken. Dat deden we op de 4^e mei 2003 toen we de doden uit de oorlog gedachten.

Gedenken. Dat doen we hier en nu in elke avondmaalsviering, als we de dood van Jezus Christus, 2000 jaar geleden, gedenken.

Gedenken is denken dat het heden verbindt met het verleden. Heden en verleden kortgesloten.

Wie ben ik dat U mij gedenkt?

God koestert over u nog precies dezelfde gedachten als Hij had toen Hij de eerste mens schiep, als Hij over u had toen uw moeder u het leven schonk.

U zegt misschien: Hoe bestaat het?! Ja, het blijft een raadsel.

Dat klopt. Maar wel een eigensoortig raadsel. Een raadsel dat het geheim is van Gods eigen hart en gedachten: Wie ben ik dat U mij gedenkt? Met zo’n vraag kun je verder leven. Zo’n vraag is een vloer onder je voeten. Een vloer om op te staan en te gaan.

‘Wat is de mens dat U hem gedenkt, en het mensenkind dat U naar hem omziet?’

Met zo’n vraag kun je leven. met zo’n vraag kun je sterven. Want het raadsel van je leven is het geheim van Gods genade, van Gods trouw.

Wat is de mens? De mens is het raadsel onder de sterrenhemel, het geheim van Gods eigen hart en gedachten.

Als gemeente van Jezus Christus psalm 8 lezend, kunnen we nader zeggen: Het raadsel mens is het geheim van de levensloop van Jezus Christus, Zoon van God en zoon van mensen. Prof. Berkhof schreef trefzeker: Psalm 8 gaat in eerste instantie over Jezus Christus en in tweede instantie over ons.

Ps. 8 wordt in het NT verschillende keren geciteerd.

Matth. 21 beschrijft hoe Jezus, direct na zijn intocht in Jeruzalem, het tempelplein schoon veegt van godslasterlijke handel in religieuze attributen.

Zij die het in de tempel officieel voor het zeggen hebben, worden boos. Maar kinderen zingen Jezus toe: ‘Hosanna, de Zoon van David’. En Jezus legitimeert hun gezang door Ps. 8:3 aan te halen:

‘Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt u sterkte gegrondvest’.

Als Jezus Jeruzalem is binnengetrokken, begint Ps. 8 in vervulling te gaan.

Daar gaat Hij: Een koning. Maar niet heldhaftig op een paard. Maar een vredevorst, rijdend op een ezel. De vragen komen: Wat is dat voor een koning?

Een koning die over een paar dagen, net buiten de muren van zijn residentie, zijn leven voor zijn volk zal geven. Een koning met een kruis als troon. Wat is dat voor een koning?

De vraag die Ps.8 beheerst wordt een heel bewonderende: Wat is de mens? Wat is het raadsel van deze Jezus?

Hij is het raadsel van God die de mens gedenkt en naar de mens omziet.

Ook in Hebr. 2:6 wordt Ps. 8 geciteerd.

‘Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, of des mensen zoon, dat Gij naar hem omziet?’

De schrijver van de Hebr. brief legt dit psalmwoord uit als betrekking hebbend op Jezus Christus, Jezus is de mens die God gedenkt, het mensenkind naar wie God omziet.

Hebr. 2 gaat dan in op het raadsel van Jezus’ leven: De Zoon van God die vernederd wordt en lijdt en sterft. Het raadsel van de Koning die machteloos aan het kruis hangt.

Dat gaat een volwassene, die weet hoe in het leven de dingen in elkaar steken, de pet te boven. Daarvoor kunnen alleen kleine kinderen zingen: ‘Hosanna, de Zoon van David!’

Maar, dwars door het raadsel van Jezus' leven, en het raadsel van zijn dood, gedenkt God zijn Zoon en ziet naar Hem om.

En zo werd het Pasen. Zo werd Jezus de Koning die tot zijn discipelen kon zeggen: 'Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde'.

Wat is de mens?

Wie ben ik?

Als u gelooft in Jezus Christus mag u weten dat het raadsel van uw leven het geheim is van het leven, sterven en opstaan van Jezus.

Zoals God Zijn Zoon gedacht, en naar Hem omzag, in alle raadsels van zijn levensloop, in zijn lijden en sterven, zo gedenkt Hij ook u en ziet naar u om.

Amen.